

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 1/2006 vp

Hallituksen esitys laeiksi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain, oikeudenkäymiskaaren ja eräiden muiden lakien rikosasioiden käsittelyä käräjäoikeudessa koskevien säännösten muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 4 päivänä helmikuuta 2005 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain, oikeudenkäymiskaaren ja eräiden muiden lakien rikosasioiden käsittelyä käräjäoikeudessa koskevien säännösten muuttamisesta (HE 271/2004 vp).

Lakialoitteet

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä

- lakialoitteen laiksi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 8 a §:n ja 5 luvun 13 §:n muuttamisesta (LA 83/2003 vp — Hanna-Leena Hemming /kok ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 24 päivänä syyskuuta 2003
- lakialoitteen laiksi oikeudenkäymiskaaren 14 luvun 6 ja 7 §:n muuttamisesta (LA 69/2004 vp — Pertti Hemmilä /kok), joka on lähetetty valiokuntaan 3 päivänä kesäkuuta 2004 ja
- lakialoitteen laiksi oikeudenkäymiskaaren 14 luvun 6 ja 7 §:n muuttamisesta (LA 73/2005 vp — Pertti Hemmilä /kok), joka on lähetetty valiokuntaan 13 päivänä syyskuuta 2005.

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon, joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi (PeVL 31/2005 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Asko Välimaa, oikeusministeriö
- apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen
- käräjätuomari Merja Vainio, Helsingin käräjäoikeus
- käräjätuomari Matti Kuuliala, Jyväskylän käräjäoikeus
- käräjätuomari Kimmo Valkiala, Tampereen käräjäoikeus
- valtiosyyttäjä Pekka Koponen, Valtakunnansyyttäjänvirasto
- kihlakunnansyyttäjä Markku Uotinen, Turun kihlakunnan syyttäjänvirasto
- apulaispoliisipäällikkö Jari Liukku, Helsingin kihlakunnan poliisilaitos
- lakimies Leena Vitie, Terveystieteiden oikeusturvakeskus
- asianajaja Markku Fredman, Suomen Asianajajaliitto
- puheenjohtaja, käräjätuomari Jyrki Kiviniemi ja käräjätuomari Mikko Saleva, Käräjäoikeustuomarit ry

- puheenjohtaja, kihlakunnansyyttäjä Harri Lindberg, Suomen Syyttäjäyhdistys ry
- professori Juha Lappalainen
- professori Jyrki Virolainen.

HALLITUKSEN ESITYS JA LAKIALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuun lakiin, oikeudenkäymiskaareen sekä eräisiin muihin lakeihin sisältyviä säännöksiä, jotka koskevat rikosasioiden käsittelyä käräjäoikeudessa.

Esityksessä ehdotetaan otettavaksi käyttöön uusi kirjallinen, summaarinen rikosprosessi tunnustettuja tekoja varten. Tässä menettelyssä tuomioistuimien voisi ratkaista asian ilman pääkäsittelyä kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella. Kirjallisen menettelyn käyttämiseen vaadittaisiin syytetyn nimenomainen suostumus samoin kuin hänen tunnustuksensa. Kirjallisen menettelyn käyttämiselle olisi saatava asianomistajan suostumus. Menettelyn soveltamisalaa ehdotetaan rajoitettavaksi myös rikoksesta säädetyn rangaistuksensa perusteella. Kirjallisessa menettelyssä voitaisiin tuomita enintään yhdeksän kuukauden pituinen vankeusrangaistus. Ilman suullisen kuulemistilaisuuden varaamista vastaaja voitaisiin kuitenkin tuomita enintään kuuden kuukauden pituiseen vankeusrangaistukseen.

Pääkäsittelyjen peruuntumisten vähentämiseksi ja peruutuksista johtuvien haittojen pienentämiseksi ehdotetaan muun ohella, että rikosasioiden pääkäsittelyssä voitaisiin tietyin edellytyksin kuulla vastaajan poissaolosta huolimatta todistajaa, asiantuntijaa, asianomistajaa todistelutarkoituksessa tai toista vastaajaa. Tällaista jo kuultua henkilöä ei enää asian jatkokäsittelyssä yleensä kuultaisi uudelleen.

Pääkäsittelyjen peruuttamisten vähentämiseen pyritään myös ehdotuksilla, joiden mukaan tuomioistuimeen tuotavaksi määrätyn ja säilöön otetun asianosaisen, todistajan tai muun kuultavan vapaudenmenetyksen kuljetusaikoihin saisi kestää enintään viisi vuorokautta. Sääntely, jon-

ka mukaan vastaaja voidaan tietyin edellytyksin määrätä tuotavaksi ensimmäiseen istuntoon, ehdotetaan ulotettavaksi myös todistajiin ja muihin todistelutarkoituksessa kuultaviin henkilöihin.

Jatkopääkäsittelyn tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi ehdotetaan pääkäsittelyn lykkäämisaikojen pidentämistä. Laajojen asioiden käsittelyä helpotettaisiin myös siten, että jos pääkäsittelyä on jatkettava perättäisinä päivinä, asiaa olisi käsiteltävä vähintään kahtena arkipäivänä viikossa nykyisen kolmen arkipäivän sijasta.

Tuomioistuimen kurinpitovaltaa koskevaa sääntelyä ehdotetaan nykyaikaistettavaksi. Tuomioistuimen olisi mahdollista määrätä häiritsevästi käyttäytyvälle henkilölle järjestyssakko. Tuomioistuimella olisi myös oikeus määrätä oikeudenkäyntiä häiritsevä henkilö otettavaksi säilöön.

Esityksessä ehdotetaan, että asianomistajalle voitaisiin määrätä oikeudenkäyntiavustaja kaikissa henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvissa rikosasioissa, jos se rikoksen vakavuus, asianomistajan henkilökohtaiset olosuhteet ja muut seikat huomioon ottaen on perusteltua. Tällaiselle asianomistajalle voitaisiin ehdotuksen mukaan määrätä myös tukihenkilö.

Rikosasian vastaajan mielentilan tutkimista koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi. Ennen kuin tuomioistuin määrää vastaajan mielentilan tutkittavaksi, sen olisi erikseen ratkaistava kysymys siitä, onko vastaajan näytetty menetelleen syytteessä kuvatulla rangaistavaksi säädetyllä tavalla. Toisaalta tuomioistuin voisi ehdotuksen mukaan määrätä syyttäjän, rikoksesta epäillyn tai epäillyn edunvalvojan esityksestä epäillyn mielentilan tutkittavaksi jo esitutkimuksen aikana tai ennen pääkäsittelyä, jos epäilty on

tunnustanut syyllistyneensä rangaistavaksi säädettyyn tekoon.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan noin puolen vuoden kuluttua siitä, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Lakialoitteet

Lakialoitteessa LA 83/2003 vp ehdotetaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 8 a §:ää ja 5 luvun 13 §:ää muutettaviksi niin, että niihin sisältyviä säännöksiä asian kiireellisestä käsittelystä sovellettaisiin myös niis-

sä tapauksissa, joissa rikosasian asianomistaja on alle 18-vuotias.

Lakialoitteissa LA 69/2004 vp ja LA 73/2005 vp ehdotetaan oikeudenkäymiskaaren 14 luvun 6 §:ään otettavaksi säännös, jonka mukaan asianosaiset eivät saa oikeussalissa esiintyä kasvot peitettyinä tai naamioituneena. Vastaavasti oikeudenkäymiskaaren 14 luvun 7 §:ää ehdotetaan täydennettäväksi säännöksellä, jonka mukaan tuomioistuimien saisi rangaista näin esiintyvää henkilöä omasta aloitteestaan heti sakolla.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yleistä

Rikosasiain oikeudenkäyntimenettelyn kokonaisuudistus tuli voimaan 1 päivänä lokakuuta 1997. Uudistuksella rikosasiain oikeudenkäynti pyrittiin rakentamaan suulliseksi, keskitetyksi ja välittömäksi. Lisäksi tavoitteena oli, että asioissa päästään aineellisesti oikeaan lopputulokseen joustavassa menettelyssä niin, että pienet asiat sujuvat joutuisasti ja suurissa on mahdollisuus perusteelliseen mutta prosessitaloudellisesti tarkoituksenmukaiseen käsittelyyn (ks. LaVM 9/1997 vp).

Hallituksen esityksestä antamassaan mietinnössä lakivaliokunta totesi tuolloin, että uudistuksen toimivuutta ei voida varmuudella ennakoida. Sen vuoksi lakivaliokunta piti tarpeellisenä, että sen käynnistymistä seurataan tarkkaan ja että tarvittaessa ryhdytään toimenpiteisiin säännösten korjaamiseksi.

Nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys sisältääkin monia erilaisia ehdotuksia, joiden yhteisenä nimittäjänä on pyrkimys muodostaa

rikosasiain oikeudenkäynneistä nykyistä joustavampia, tarkoituksenmukaisempia ja joustavampia, asianosaisten oikeusturvasta kuitenkin tinkimättä (ks. HE 271/2004 vp, s. 6/II). Näistä ehdotuksista voidaan mainita uudet säännökset, joiden tarkoituksena on vähentää tarvetta pääkäsitteilyjen peruuttamiseen. Niin ikään jatko-pääkäsitteilyjen järjestämistä pyritään helpottamaan lieventämällä lakiin nykyisin sisältyviä määräaikoja, jotka sääntelevät velvollisuutta uuden pääkäsitteilyjen järjestämiseen. Valiokunnan näkemyksen mukaan ehdotetuilla säännöksillä voidaan oikeudenkäynnteihin saada tarvittavaa joustavuutta ilman, että uudistuksella olisi sanottavaa vaikutusta niiden järjestämisessä noudatettavaan keskityspäätöseen.

Lakivaliokunnan mielestä hallituksen esityksen sisältämät ehdotukset ovat kaiken kaikkiaan sopivia keinoja esiintyneiden epäkohtien poistamiseksi. Esimerkiksi määräaikojen osalta valiokunta on kiinnittänyt huomiota hallituksen esityksen perusteluissa (s. 8/I ja s. 26/II) esitettyihin tietoihin, joiden mukaan tuomioistuimet nykyisin noudattavat huonosti oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 13 §:ään sisältyvää velvollisuutta toimittaa pääkäsitteilyä alle 18-vuotiaiden vastaajien rikosasioissa kahden viikon kuluessa rikosasian vireilletulosta. Lakivaliokunta pitää tärkeänä, että prosessisäännökset ovat paitsi muutoin asianmukaisia myös

sillä tavoin tarkoituksenmukaisia, että niitä voidaan rikosprosessissa käytännössä noudattaa. Etenkin oikeudenkäyntiin osallistuvan yksilön kannalta merkitystä on lisäksi sillä, että prosessisäännöstö antaa jokseenkin luotettavan kuvan prosessitodellisuudesta. Esimerkiksi edellä mainitun määräajan ehdotettu pidentäminen ei valiokunnan mielestä vielä merkitse luopumista tavoitteesta käsitellä alle 18-vuotiaiden vastaajien asiat joutuisasti.

Hallituksen esitys sisältää myös useita ehdotuksia, joiden tarkoituksena on lisätä teknisten apuvälineiden käyttöä oikeudenkäynneissä. Vastaavia uudistuksia on jo aiemmin toteutettu riita-asioiden käsittelyn osalta. Valiokunta pitää hyvänä, että nykyaikaisia kuvan- ja äänensiirto-menettelyjä käytetään keventämään istuntojen käytännön järjestämistä niissä tapauksissa, joissa se asian laatu ja asianosaisten olosuhteet huomioon ottaen kulloinkin on perusteltua. Kuten esityksen perusteluissakin (s. 34/I) todetaan, näiden uusien teknisten mahdollisuuksien hyödyntäminen edellyttää käytännössä sitä, että tuomioistuimiin hankitaan tarkoitukseen sopivat laitteet. Tämän vuoksi valiokunta korostaa, että tuomioistuimille on myös osoitettava riittävät taloudelliset voimavarat tarvittavien hankintojen tekemiseksi. Muutoin nyt säädettävät uudet säännökset jäävät pahimmassa tapauksessa vaille käytännön sovellutuksia.

Uusi kirjallinen menettely

Uuden summaarisen menettelyn käyttöönotto. Hallituksen esityksen sisältämistä uudistusehdotuksista keskeisin on 5 a luvun lisääminen oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuun lakiin. Ehdotus tarkoittaa kokonaan uuden ns. summaarisen menettelyn luomista tietyt kriteerit täyttäviä tunnustettuja tekoja varten. Uusi menettely ei siten korvaa mitään jo voimassa olevaa järjestelmää.

Hallituksen esityksen valiokuntakäsittelyn aikana uudesta summaarisesta menettelystä on esitetty ristiriitaisia näkemyksiä. Esille tulleita eri näkökohtia arvioituaan lakivaliokunta on päätenyt puoltamaan uuden menettelyn käyttöönottoa. Tähän valiokunnan kantaan on vaikuttanut

yhtäältä se, että uudennlaiselle menettelylle on — ottaen huomioon nykyisin käytössä olevat summaariset menettelyt ja niihin liittyvät ongelmat — selvä tarve. Toisaalta valiokunnan ratkaisu perustuu siihen, että uuden menettelyn soveltamisalaa voidaan pitää rajattuna ja että menettelyn yksityiskohdissa on asianmukaisesti huolehdittu asianosaisten oikeusturvasta.

Hallituksen esityksen yleisperusteluissa (s. 14 ss.) on tehty laajasti selkoa siitä, miksi rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettelyn laajentaminen ei vaihtoehtona voi tulla kyseeseen. Lakivaliokunta yhtyy perusteluissa esitettyihin arvioihin.

Hallituksen esityksen perusteluissa (s. 17) esitetyistä syistä valiokunta ei pidä toteuttamiskelpoisena vaihtoehtona myöskään sitä, että oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 8 luvun 11 ja 12 §:ssä säädetyt, ns. poissaolokäsittelyn soveltamisalaa laajennettaisiin. Kuten hallituksen esityksen perusteluissa huomautetaan, myös Yhdistyneiden kansakuntien kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen (KP-sopimus) valvontaelimessä nykyiseen poissaolokäsittelyyn on kiinnitetty arvostelevaa huomiota.

Soveltamisalan rajaukset. Ehdotetun kirjallisen menettelyn soveltamisala on monin tavoin rajattu, mikä valiokunnan mielestä on osaltaan omiaan myötävaikuttamaan sen hyväksyttävyyteen. Menettelyn käyttämiseen vaaditaan nimittäin ensinnäkin sekä syytetyn suostumus että hänen antamansa tunnustus syyllistymisestä syyttäjän syytteessään kuvaamaan tekoon. Toiseksi menettelyn käyttäminen edellyttää, että asianomistaja suostuu siihen. Kolmanneksi menettelyn käyttöä on rajoitettu sen soveltamisalaan kuuluvan rikoksen vakavuuden suhteen. Mistään virallisen syyttäjän syytteessä tarkoitettusta yksittäisestä teosta ei syytteessä mainittujen seikkojen vallitessa tehtynä saa olla säädettynä ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai vankeutta enintään kaksi vuotta. Konkreettiseksi rangaistukseksi menettelyssä voidaan puolestaan tuomita enintään yhdeksän kuukautta vankeutta. Lisäksi menettelyyn kohdistuu rajoitus, jonka

mukaan vastaajaa ei kuitenkaan voida tuomita kirjallisessa menettelyssä ankarampaan rangaistukseen kuin kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen ilman, että hänelle varataan tilaisuus suullisen lausuman antamiseen. Neljäntenä rajoituksena menettelyn soveltamiselle on se, että alle 18-vuotiaana tehdyt rikokset eivät lainkaan kuulu sen piiriin.

Lakivaliokunnan näkemyksen mukaan edellä mainitut seikat rajaavat uuden kirjallisen menettelyn käyttöalaa varsin olennaisella tavalla. Hallituksen esityksen perustelujen (s. 42/II) mukaan myös näytöltään epäselviä asioita ei ole tarkoitus käsitellä yksinomaan kirjallisessa menettelyssä. Valiokunta pitää tätä perusteltuna. Kyseessä on kuitenkin niin merkittävä uuden menettelyn käyttöalan lisärajaus, että siitä on syytä säätää laissa nimenomaisesti. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaakin oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 a luvun 1 §:ää täydennettäväksi jäljempänä yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevin tavoin.

Uudistuksen seuranta. Perustuslakivaliokunta on oikeudenkäynnin julkisuutta koskevassa lausuntonsa osassa katsonut, että kirjallinen menettely ei ole ongelmallinen perustuslain tai Suomen ihmisoikeussopimusvelvoitteiden näkökulmasta, jos se pysyy poikkeuksena pääsääntönä edelleen noudatettavasta käsittelyn julkisuudesta rikosoikeudenkäynnissä. Kaikkiaan on kuitenkin varsin vaikea etukäteen arvioida, miten laajaksi kirjallisen menettelyn käyttöala lopulta muotoutuu. Lakivaliokunta pitää tärkeänä, että oikeusministeriö tarkoin seuraa uuden menettelyn soveltamista ja tekee tarvittaessa ehdotukset mahdollisesti esiintyvien epäkohtien korjaamiseksi.

Lakivaliokunnan mielestä kirjallisen menettelyn käyttöönottoa puoltavat osaltaan myös ne tuomioistuinten ja syyttäjien työn järjestämiseen ja voimavarojen kohdentamiseen liittyvät edut, joita hallituksen esityksen perusteluissa (s. 31 s.) esitellään. Valiokuntakäsittelyn aikana on esitetty eri näkemyksiä siitä, miten suuria hyötyjä uudistuksella saavutetaan. Tästä huolimatta lakivaliokunta pitää ilmeisenä, että uu-

distuksella etenkin syyttäjien voimavaroja pystytään entistä paremmin kohdentamaan oikeudellisesti vaativien ja näytöltään epäselvien rikosjuttujen syyteharkintaan. Täsmällisten vaikutusten ennakoiminen on kuitenkin vaikeaa. Siksi uudistuksen käytännön toteutumista on tärkeää seurata myös henkilöstövoimavarojen käytön kannalta (ks. myös LaVL 18/2005 vp).

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta

5 luku. Syytteen vireillepanosta

1 § (Uusi). Pykälässä säädetään syytteen nostamisesta. Sen *1 momentin* mukaan syyttäjä nostaa syytteen toimittamalla kirjallisen haastehakemuksen käräjäoikeuden kansliaan. Tuomioistuimien voi kuitenkin määrätä siinä laajuudessa kuin se katsoo aiheelliseksi, että syyttäjä saa nostaa syytteen antamalla haasteen itse.

Uusi, kirjallinen menettely rikosasioiden käsittelyssä perustuu siihen, että vastaaja tunnustaa virallisen syyttäjän syytteessä kuvatun teon ja suostuu asian ratkaisemiseen kirjallisessa menettelyssä. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan (s. 45/II) tarkoituksena on, että jos kirjallisen menettelyn käyttämiselle on esitutkinnan perusteella edellytyksiä, vastaajaa kehoitetaan haasteen, haastehakemuksen ja asiassa mahdollisesti esitettävän yksityisoikeudellisen vaatimuksen tiedoksiannon yhteydessä ilmoittamaan tällaisesta tunnustamisestaan ja suostumuksestaan tuomioistuimen määräämässä ajassa kirjallisesti käräjäoikeudelle. Toisaalta vastaaja voisi halutessaan heti haasteen tiedoksiannon yhteydessä allekirjoittaa myös ilmoituksen, jossa hän tunnustaa syytteessä kuvatun teon ja suostuu kirjallisen menettelyn käyttöön.

Kuten hallituksen esityksen perusteluissa (s. 46/I) huomautetaan, vastaajat eivät haastamisen jälkeen välttämättä ole itse aktiivisia palauttamaan käräjäoikeudelle tarvittavaa erillistä ilmoituslomaketta. Tämän vuoksi tunnustaminen ja suostumuksen antaminen heti haastamisen yh-

teydessä on käyttökelpoinen tapa. Tällöin käytännön kannalta toimivin ratkaisu on valiokunnan mielestä se, että pääsääntöisesti jo syyttäjää harkitsee edellytykset tunnustuksen ja suostumuksen pyytämiseksi haasteen henkilökohtaisen tiedoksiannon yhteydessä. Tämä taas edellyttää, että kirjallisessa menettelyssä pääsääntöisesti käytetään ns. syyttäjähastetta.

Edellä esitetyistä syistä lakivaliokunta ehdottaa pykälän 1 momenttiin lisättäväksi säännöksen, jonka mukaan syyttäjää saa aina itse nostaa syytteen, jos asia on tarkoitus käsitellä 5 a luvussa tarkoitettussa kirjallisessa menettelyssä.

Valiokunta kuitenkin korostaa, että ehdotettu lisäys ei vielä itsessään ratkaise tunnustamiseen ja suostumuksen antamiseen liittyviä ongelmia, vaan toimivien menettelyjen kehittäminen edellyttää käytännössä poliisin, syyttäjän ja käräjäoikeuden yhteistyötä, jossa ne pyrkivät löytämään eri tilanteisiin soveltuvat käyttökelpoiset toimintamallit.

5 a luku. Asian ratkaiseminen pääkäsitteilyä toimittamatta

1 §. Pykälässä säädetään kirjallisen menettelyn käyttämisen edellytyksistä. Edellytykset liittyvät syytteessä kuvatusta teosta säädettyyn enimmäisrangaistukseen, vastaajan tunnustukseen ja hänen antamaansa suostumukseen asian käsitteilyä kirjallisessa menettelyssä, vastaajan täysi-ikäisyyteen rikoksen tekohetkellä sekä siihen, ettei myöskään asianomistaja vaadi pääkäsitteilyä toimittamista.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan pitänyt aiheellisena, että suostumusta koskevaa *1 momentin 2 kohtaa* täydennetään maininnalla suostumuksen nimenomaisuudesta ja sen oikeudellisesta merkityksestä. Lakivaliokunta ehdottaa kohtaa muutettavaksi perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyllä tavalla.

Hallituksen esityksen perusteluista (s. 42/II) käy ilmi, ettei kirjallista menettelyä ole tarkoitus soveltaa myöskään silloin, jos asia on näytöllään epäselvä. Tällaisissa tapauksissa suullinen oikeudenkäyntitilaisuus antaa tuomioistuimelle parhaat mahdollisuudet arvioida esitettyä näyttöä. Lakivaliokunnan mielestä epäsel-

vien asioiden rajaamisella pois kirjallisen menettelyn piiristä on rikosasian asianosaisten kannalta niin olennainen merkitys, että lakiin on syytä sisällyttää sitä koskeva nimenomainen säännös.

Tämän vuoksi lakivaliokunta ehdottaa pykälän *1 momenttiin* lisättäväksi uuden *5 kohdan*, jonka mukaan kirjallisen menettelyn käyttäminen edellyttää, että pääkäsitteilyä toimittaminen on asian selvitettyyn tilaan nähden myös kokonaisuutena arvioiden tarpeeton. Kirjallisen menettelyn käyttäminen ei siten ole mahdollista esimerkiksi silloin, jos vastaajan syyllisyydestä on hänen antamastaan tunnustuksesta huolimatta epäilyksiä, jos esitutkimateriaalia on syytä epäillä puutteelliseksi tai jos pääkäsitteilyä toimittaminen on perusteltua esimerkiksi seuraamusharkintaan liittyvien seikkojen selvittämiseksi, eikä näitä puutteita voida riittävän luotettavasti poistaa varaamalla asianosaiselle tilaisuus 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua lausuman antamiseen.

Pääkäsitteilyä toimittamisen tarvetta tulee arvioida kokonaisuutena ottaen ennen kaikkea huomioon vastaajan ja asianomistajan oikeusturvan tarve. Esimerkiksi vastaajan ollessa ulkomaalainen pääkäsitteily voi olla syytä toimittaa, jotta voidaan varmistua siitä, että vastaaja on ymmärtänyt haastehakemuksen sisällön oikein.

2 §. Pykälän *1 momentissa* säädetään siitä menettelystä, jossa vastaajaa kehoitetaan ilmoittamaan, tunnustaako hän syytteessä kuvatun teon ja suostuuko hän asian ratkaisemiseen ilman pääkäsitteilyä.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan pitänyt aiheellisena, että suostumusta koskevaa mainintaa täydennetään vastaavalla tavalla kuin 1 §:n 1 momentin 2 kohtaa. Lakivaliokunta ehdottaa momenttia muutettavaksi perustuslakivaliokunnan esittämällä tavalla.

Kuten hallituksen esityksen perusteluista (s. 46) käy ilmi, vastaajalla on myöhemmin oikeus peruuttaa tunnustuksensa. Niin ikään hän voi peruuttaa suostumuksensa kirjallisen menettelyn käyttämiseen ja suullisesta käsitteilyä luopumiseen. Viimeksi mainittu toimenpide voi

luonnollisesti tulla kyseeseen vain siihen asti, kun asiaa koskeva tuomio on käräjäoikeudessa annettu. Kuten edeltä on käynyt ilmi, valiokunnan mielestä on tarkoituksenmukaista pyrkiä siihen, että vastaajan tunnustus ja suostumus kirjallisen menettelyn käyttämiseen saadaan heti haastamisen yhteydessä. Tällöin on kuitenkin vaarana se, että vastaaja ei tule riittävästi harkinneeksi tunnustuksensa ja suostumuksensa merkitystä. Siksi on tärkeää, että vastaaja saa samalla tiedon mahdollisuudestaan peruuttaa suostumuksensa kirjallisen menettelyn käyttämiseen. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että 2 §:n 1 momenttiin otetaan säännös, jonka mukaan vastaajalle on tiedoksiannon yhteydessä myös annettava tieto suostumuksen merkityksestä. Tämä sisältää myös tiedon siitä, että suostumus on mahdollista peruuttaa.

6 luku. Pääkäsittelystä

3 §. Pykälässä säädetään mahdollisuudesta aloittaa pääkäsittely tietyistä 2 §:ssä tarkoitetuista esteistä huolimatta. Valiokunta on tarkistanut 2 momentin 1 kohdan sanonnan hallituksen esityksen perusteluja (s. 52/I) vastaavaksi.

3 a §. Pykälässä säädetään mahdollisuudesta käsitellä asiaa vastaajan poissaolosta huolimatta. Sen 1 momentin mukaan voidaan kuulla todistajaa tai asiantuntijaa taikka todistelutarkoituksessa asianomistajaa tai toista vastaajaa, jos vastaajalle on ilmoitettu haasteen yhteydessä siitä, että todistelu voidaan ottaa vastaan hänen poissaolostaan huolimatta. Asiaa voidaan lisäksi käsitellä myös muilta osin, jos se on tarpeellista asianomistajan yksityisoikeudellisen vaatimuksen käsittelemiseksi tai todistelun vastaanottamiseksi.

Hallituksen esityksen perusteluista (s. 53/I) käy ilmi, että 1 momentin nojalla tuomioistuimessa voidaan todistelutarkoituksessa kuulla myös sellaista henkilöä, josta vastaajalle ei haasteen yhteydessä ole etukäteen ilmoitettu. Tällaista henkilöä on perustelujen mukaan kuitenkin aina kuultava uudelleen jatkokäsittelyssä.

Lakivaliokunta pitää säännöksessä tarkoitettua menettelyä sinänsä tarkoituksenmukai-

senä. Se on kuitenkin kiinnittänyt huomiota pykälän 3 momenttiin, jonka mukaan pääsääntö on, että vastaajan poissaollessa vastaanotettua todistelua ei hänen saapuvilla ollessaan oteta uudelleen vastaan. Tästä pääsäännöstä poiketen todistelu on kuitenkin otettava uudelleen vastaan, jos vastaaja sitä pyytää ja hänen poissaolonsa on aiheutunut laillisesta esteestä, jota hän ei ole voinut ajoissa ilmoittaa. Niin ikään todistelu otetaan uudelleen vastaan, jos tuomioistuin erityisesti syystä harkitsee sen tarpeelliseksi. Jos vastaajan poissaollessa on kuultu henkilöä, josta vastaajalle ei haasteen yhteydessä ole etukäteen ilmoitettu, ehdotettu 3 momentti ei lakivaliokunnan mielestä täysin turvaa sitä, että tällainen todistelu otettaisiin uudelleen vastaan vastaajan ollessa paikalla. Vastaajan oikeusturvan kannalta on kuitenkin tärkeää, että tällaisissa tilanteissa todistelu vastaajan niin halutessa otetaan aina uudelleen vastaan hänen ollessaan paikalla. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että momenttia täydennetään tätä tarkoittavalla säännöksellä.

Johtolause. Koska valiokunta edellä ehdottaa myös 5 luvun 1 §:ää muutettavaksi, on lakiehdotuksen johtolauseetta tarkistettava.

2. Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta

2 luku. Päätösvaltaisuudesta

6 §. Valiokunta on täsmentänyt 2 momenttia lisäämällä siihen nimenomaisen viittauksen oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 a lukuun.

12 luku. Asianosaisista

33 §. Pykälän 1 momentissa säädetään tuomioistuimeen tuotavaksi määrätyn asianosaisen tai kuultavan säilöön ottamisesta. Sen mukaan säilöön ottamisesta johtuva vapaudenmenetys saa kuljetusaikoineen kestää enintään viisi vuorokautta.

Voimassa olevan lain mukaan pykälässä tarkoitettu vapaudenmenetys saa kestää enintään kolme päivää. Lakivaliokunnan mielestä piden-

nys on perusteltu, koska sillä voidaan parantaa mahdollisuuksia saada oikeudenkäynti toteutetuksi myös niissä tapauksissa, joissa henkilö tietoisesti välttelee tuomioistuimeen saapumista. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kuitenkin pitänyt tärkeänä, että säännöstä täydennetään maininnalla, jonka mukaan säilöönotto ei saa kestää pidempään kuin oikeudenkäynnin turvaamisen kannalta on välttämätöntä. Lakivaliokunta ehdottaa momenttia täydennettäväksi tätä tarkoittavalla säännöksellä.

14 luku. Asian käsittelystä oikeudessa

7 §. Pykälä sisältää säännökset niistä kurinpitoseuraamuksista, jotka tuomioistuimella on käytettävissään järjestyksen ylläpitämiseksi oikeudenkäynnissä. Sen 2 momentissa ehdotetaan uudeksi kurinpitoseuraamukseksi säilöön ottamista. Se tulee kyseeseen silloin, kun 1 momentin mukainen järjestyssakko ei ole riittävä toimenpide häiriön poistamiseksi. Tällöin tuomioistuin voi määrätä henkilökohtaisesti läsnä olevan otettavaksi välittömästi säilöön ja pidettäväksi säilössä enintään 24 tunnin ajan. Jos asianosainen otetaan säilöön, tuomioistuimen on harkittava, voidaanko asian käsittelyä asianosaisen poissaolosta huolimatta jatkaa.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan huomauttanut siitä, että vuorokauden mittainen säilöönottoaika vaikuttaa tuomioistuimen toiminnan turvaamisen kannalta yleensä tarpeettoman pitkältä ajalta, koska sääntelyn tarkoituksena on häiriön poistaminen eikä häiriötä aiheuttaneen henkilön rankaiseminen. Siksi perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä, että momenttia täydennetään maininnalla, jonka mukaan henkilö on laskettava vapaaksi heti, kun hänen vapaudenriistonsa ei enää ole tuomioistuimen häiriöttömän toiminnan turvaamiseksi välttämätöntä. Lakivaliokunta ehdottaa momenttia muutettavaksi tämän mukaisesti. Samalla valiokunta huomauttaa siitä, että kun säilönsäpidon tarve on lakannut, tuomioistuimen on ilmoitettava siitä välittömästi säilössä pitämisestä vastaavalle henkilölle.

17 luku. Todistelusta

36 §. Pykälässä säädetään toimenpiteistä, joita voidaan kohdistaa todistajaan, kun tämä jää pois ilman laillista estettä tai poistuu luvatta. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että tällaisen niskoittelevan todistajan vapaudenmenetyksaika pidentyy enimmillään viiteen vuorokauteen.

Valiokunta pitää ehdotettua muutosta perusteltuna, koska sillä parannetaan mahdollisuuksia saada oikeudenkäynti toteutetuksi silloinkin, kun todistajaksi kutsuttu tietoisesti välttelee tuomioistuimeen saapumista. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kuitenkin pitänyt tärkeänä, että säännöstä täydennetään maininnalla, jonka mukaan säilöönotto ei saa kestää pidempään kuin oikeudenkäynnin turvaamisen kannalta on välttämätöntä. Lakivaliokunta ehdottaa momenttia täydennettäväksi tätä tarkoittavalla säännöksellä.

Pykälään ehdotetaan myös lisättäväksi ns. ennakkonoutoa koskeva uusi 2 momentti, jonka mukaan tuomioistuin voi määrätä todistajan tai todistelutarkoituksessa henkilökohtaisesti kuuluttavan muun henkilön tuotavaksi istuntoon, jos henkilön käyttäytymisen perusteella on aihetta olettaa, ettei hän tule noudattamaan kutsua saapua tuomioistuimeen. Valiokunta puoltaa myös tätä ehdotusta mutta korostaa samalla, että koska ennakkonoudolla erilaisten olettamusten perusteella puututaan henkilökohtaiseen vapauteen, tällaisesta noutamisesta tulee antaa määräys vasta tarkan harkinnan jälkeen.

Nykyisessä 2 momentissa säädetään siitä, että jos todistaja tuodaan oikeuteen, hänelle asetettua uhkasakkoa ei saa tuomita. Edelleen nykyisen 3 momentin mukaan kustannukset oikeuteen tuomisesta tulevat todistajan korvattaviksi. Koska pykälän uusi 2 momentti koskee muitakin kuin todistajia, on myös voimassa olevia 2 ja 3 momenttia lakivaliokunnan mielestä tarpeen muuttaa, jotta esimerkiksi oikeuteen tuomisesta aiheutuvien kustannusten korvaamisvelvollisuudesta ei synny epäselvyyttä.

Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että pykälän 3 momentiksi otetaan säännös, jonka mukaan asetettua uhkasakkoa ei saa tuomita, jos todista-

ja tai muu todistelutarkoituksessa henkilökohtaisesti kuultava saadaan tuotua oikeuteen. Vastavasti valiokunta ehdottaa *4 momentissa* säädettyväksi yleisesti siitä, että oikeuteen tuotavaksi määrätty on velvollinen suorittamaan kustannukset, jotka tuomisesta aiheutuvat.

45 §. Pykälässä säädetään niistä edellytyksistä, joilla tuomioistuin voi määrätä rikosasian vastaajan mielentilan tutkittavaksi, sekä oikeudesta hakea muutosta tällaiseen päätökseen.

Hallituksen esityksen antamisen jälkeen pykälää on muutettu lisäämällä siihen kaksi uutta momenttia. Valiokunta on sijoittanut nämä pykälän uudeksi 3 ja 4 momentiksi. Tämän vuoksi hallituksen esityksen mukaiset 3 ja 4 momentti siirtyvät 5 ja 6 momentiksi.

Edellä viitattu oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 45 §:n muuttamisesta annettu laki (783/2005) tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2006. Tästä seuraa, että nyt säädetty pykälä voi tulla voimaan aikaisintaan samana ajankohdana.

Johtolause. Valiokunnan 17 luvun 36 ja 45 §:ään ehdottamien muutosten vuoksi myös lakiehdotuksen johtolauseetta on tarkistettava.

3. Laki esitutkintalain muuttamisesta

4 §. Pykälään lisätään uusi *4 momentti*, jossa laajennetaan syyttäjän mahdollisuuksia määrätä esitutkinta lopetettavaksi. Sen mukaan syyttäjä voi tutkinnanjohtajan esityksestä määrätä, että esitutkinta lopetetaan, jos tutkinnan jatkamisesta aiheutuvat kustannukset olisivat selvästi epäsuhteessa tutkittavana olevan asian laatuun ja siitä mahdollisesti odotettavaan seuraamukseen taikka jos jo suoritettujen esitutkintatoimenpiteiden perusteella on varsin todennäköistä, että syyttäjä tulisi jättämään syytteen nostamatta muulla kuin saman pykälän 3 momentissa tarkoitettulla ns. seuraamusluonteisella syyttämättäjäntämisperusteella. Esitutkinnan lopettaminen edellyttää lisäksi, ettei tärkeä yleinen tai yksityinen etu vaadi esitutkinnan jatkamista.

Hallituksen esityksen perusteluissa (s. 66) todetaan, että säännöksen alkuosan tarkoituksena on mahdollistaa esitutkintaresurssien tarkoituksenmukainen ja tehokas hyödyntäminen. Valiokunta yhtyy perusteluissa esitettyyn käsitykseen, jonka mukaan yhteiskunnan voimavarojen kannalta on järkevää, jos esimerkiksi laajassa rikoskokonaisuudessa voidaan nykyistä enemmän keskittyä törkeimpiin rikoksiin ja lopettaa tutkinta joidenkin vähäisempien tekojen osalta. Mainituista syistä lakivaliokunta on päätenyt puoltamaan ehdotetun momentin hyväksymistä. Samalla valiokunta kuitenkin korostaa, että uutta säännöstä on sovellettava harkiten. Säännöksestä ei seuraa, että aina kun tekokokonaisuuteen sisältyy vakavuudeltaan eriaisteisia rikoksia, niistä vähäisimmät voitaisiin ilman muuta jättää tutkimatta. Kuten säännöksen sanamuodossakin korostetaan, tutkinnan jatkamisen kustannusten tulee olla "selvässä epäsuhteessa" asian laatuun ja mahdollisesti odotettavissa olevaan seuraamukseen nähden. Niin ikään valiokunta huomauttaa, että tällaisessakin tilanteessa erittäin tärkeä yleinen etu saattaa vaatia esitutkinnan jatkamista. Näin voi olla esimerkiksi silloin, jos vasta tekokokonaisuuden kaikkien osien tutkimisella voidaan saada selvyyttä rikollisen toiminnan laajuudesta tai ajallisesta kestosta.

Valiokunnan mielestä on myös selvää, että esitutkinta on aloitettava uudelleen, jos sen lopettamisen jälkeen ilmenee uusia seikkoja, jotka antavat aihetta arvioida uudelleen aiemmin tehdyn ratkaisun perusteita. Tämän seikan korostamiseksi valiokunta ehdottaa momenttia täydennettäväksi tätä tarkoittavalla säännöksellä. Samalla valiokunta on tehnyt momenttiin kielellisen tarkistuksen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että oikeusministeriö yhdessä Valtakunnansyyttäjänviraston kanssa seuraa uuden säännöksen soveltamista ja että yhtenäisen soveltamiskäytännön aikaansaamiseksi syyttäjistölle tarvittaessa annetaan asiaa koskeva ohjeistus.

5 §. Pykälän *1 momentissa* säädetään niistä seikoista, jotka esitutkinnassa on selvitettävä. Mo-

menttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi kohta, jonka mukaan siinä selvitetään myös, suostuvatko rikoksesta epäilty ja asianomistaja asian käsittelemiseen käräjäoikeudessa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 a luvussa tarkoitettussa kirjallisessa menettelyssä.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan pitänyt aiheellisena, että ehdotettuun uuteen kohtaan lisätään säännös suostumuksen merkityksestä samaan tapaan kuin edellä on ehdotettu tehtäväksi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 a luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdan ja 2 §:n 1 momentin kohdalla. Perustuslakivaliokunta on myös kiinnittänyt huomiota siihen, ettei suostumuksen luonne eräänlaisena valmistelvana toimenpiteenä ole säännöksen sanamuodon perusteella aivan selvää. Viimeksi mainittu perustuslakivaliokunnan huomautus koskee rikoksesta epäillyn antamaa suostumusta, koska asianomistaja voi antaa lopullisen suostumuksen jo esitutkinnassa. Lakivaliokunta ehdottaa, että momenttia selvennetään perustuslakivaliokunnan lausunnossa mainituin tavoin.

Koska asianomistajan ei enää esitutkinnan jälkeen ole tarpeen uudistaa suostumustaan kirjalliseen menettelyyn, valiokunta pitää asianomistajan oikeusaseman kannalta tärkeänä, että hänelle annetaan tieto suostumuksen merkityksestä asian jatkokäsittelyssä. Tällöin asianomistajalle on kerrottava myös hänen mahdollisuudestaan myöhemmin peruuttaa esitutkinnassa antamansa suostumus kirjallisen menettelyn käyttämiseen.

Valiokunta on lisäksi korjannut momentissa havaitut virheet.

40 §. Pykälän 4 momentissa säädetään esitutkintapöytäkirjan toimittamisesta. Valiokunta on tarkistanut momentissa mainittujen henkilöiden järjestyksen vastaamaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvun pykäläjärjestystä.

6. Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälä sisältää luetelon niistä laeista, joiden mukaiset seuraamukset pannaan täytäntöön sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaisessa järjestyksessä. Hallituksen esityksen antamisen jälkeen pykälään on lisätty uusi 2 momentti ja 1 momentin 7 kohta on muutettu. Valiokunta on tarkistanut säännösehdoituksen näiden muutosten mukaiseksi.

Johtolause. Koska pykälää on edellä mainituin tavoin muutettu, lakiehdotuksen johtolauseetta on tarkistettava.

Lakialoitteet

Lakialoite 83/2003 vp. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan aloitteessa ehdotettu sääntely ei ole alaikäisen asianomistajan kannalta tarkoituksenmukainen. Valiokunta puoltaa hallituksen esityksen mukaisten säännösten hyväksymistä. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että lakialoite hylätään.

Lakialoitteet LA 69/2004 vp ja LA 73/2005 vp. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan aloitteissa ehdotetulle erilliselle kiellolle peittää kasvot tai esiintyä naamioituneena ei ole tarvetta. Valiokunta puoltaa tuomioistuimen kurinpitovaltaa koskevien säännösten uudistamista hallituksen esityksen mukaisesti. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että lakialoitteet hylätään.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa,

että 4., 5. ja 7. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,

että 1.—3. ja 6. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että lakialoitteet LA 83/2003 vp, LA 69/2004 vp ja LA 73/2005 vp hylätään.

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki**oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11 päivänä heinäkuuta 1997 annetun lain (689/1997) 1 luvun 1 §:n 2 momentti,
muutetaan 2 luvun 1 a ja 3 § sekä 10 §:n 1 momentti, 3 luvun 10 §:n 2 momentti, 5 luvun 1 §:n 1 momentti, 8 §:n 3 momentti, 13 § ja 15 §:n 1 momentti, 6 luvun 3 §, 9 §:n 2 momentti sekä 11 §:n 1 ja 2 momentti, 7 luvun 2 §:n 1 momentin 6 kohta sekä 9 luvun 1 a §:n 1 momentti sekä 6 ja 9 §, sellaisina kuin niistä ovat 2 luvun 1 a § laissa 652/2004, 3 § ja 9 luvun 1 a §:n 1 momentti laissa 107/1998, 2 luvun 10 §:n 1 momentti laissa 260/2002 ja 9 luvun 9 § laissa 369/1999,
lisätään 3 luvun 10 §:ään uusi 2 momentti, jolloin muutettu 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, 5 lukuun uusi 10 a §, lakiin uusi 5 a luku, 6 lukuun uusi 3 a §, 7 lukuun uusi 14 a § ja uusi 24 § sekä sen edelle uusi väliotsikko, 9 luvun 1 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 107/1998, uusi 3 momentti sekä 11 lukuun uusi 5 a § seuraavasti:

2 luku	<i>on tarkoitus käsitellä 5 a luvun mukaisessa kirjallisessa menettelyssä.</i>
Asianosaisen avustamisesta	-----
1 a, 3 ja 10 § (Kuten HE)	8, 10 a, 13 ja 15 § (Kuten HE)
3 luku	5 a luku
Yksityisoikeudellisesta vaatimuksesta	Asian ratkaiseminen pääkäsittelyä toimittamatta
10 § (Kuten HE)	<i>Edellytykset</i>
5 luku	1 §
Syytteen vireillepanosta	Asia voidaan ratkaista pääkäsittelyä toimittamatta (<i>kirjallinen menettely</i>), jos:
1 § (<i>Uusi</i>)	(1 kohta kuten HE)
Syyttäjä nostaa syytteen toimittamalla kirjallisen haastehakemuksen käräjäoikeuden kansliaan. Tuomioistuimien voi määrätä siinä laajuudessa kuin se katsoo aiheelliseksi, että syyttäjä saa nostaa syytteen antamalla haasteen itse. <i>Syyttäjä saa kuitenkin aina itse nostaa syytteen, jos asia</i>	2) vastaaja tunnustaa virallisen syyttäjän syytteessä kuvatun teon <i>sekä käräjäoikeudelle antamallaan nimenomaisella ilmoituksella luopuu oikeudestaan suulliseen käsittelyyn ja suostuu asian ratkaisemiseen kirjallisessa menettelyssä;</i>
	3) vastaaja on teon tehdessään ollut täysikäinen; (<i>poist.</i>)

4) asianomistaja on esitutkinnassa tai kirjallisesti myöhemmin ilmoittanut, ettei vaadi pääkäsittelyn toimittamista; ja

5) pääkäsittelyn toimittaminen on asian selvitettynä tilaan nähden myös kokonaisuutena arvioiden tarpeetonta.

(2 mom. kuten HE)

Menettely

2 §

Jos esitutinnan perusteella tai muutoin on aiheutta olettaa, että edellytykset kirjalliseen menettelyyn ovat olemassa, vastaajaa kehoitetaan haasteen, haastehakemuksen ja 3 luvun 10 §:ssä tarkoitetun vaatimuksen tiedoksiannon yhteydessä ilmoittamaan tuomioistuimen määräämässä ajassa kirjallisesti käräjäoikeudelle, tunnustaako hän syytteessä kuvatun teon sekä luopuuko hän oikeudestaan suulliseen käsittelyyn ja suostuuko hän asian ratkaisemiseen kirjallisesa menettelyssä. Vastaajalle on samalla annettava tieto suostumuksen merkityksestä asian käsittelyssä.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

3—6 §
(Kuten HE)

Ratkaisu

7 ja 8 §
(Kuten HE)

Täydentävät säännökset

9 §
(Kuten HE)

6 luku

Pääkäsittelystä

3 §
(1 mom. kuten HE)

Pääkäsittely saadaan aloittaa 2 §:n 2 kohdassa tarkoitettusta esteestä huolimatta, jos:

1) vastaaja ei ole noudattanut hänelle annettua määräystä saapua henkilökohtaisesti sakon uhalla tuomioistuimeen; ja
(2 kohta kuten HE)

3 a §

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Todistelua ei vastaajan saapuvilla ollessa oteta vastaan uudelleen. Todistelu on kuitenkin otettava vastaan uudelleen, jos vastaaja sitä pyytää ja hänen poissaolonsa on aiheutunut laillisesta esteestä, jota hän ei ole voinut ajoissa ilmoittaa, tai tuomioistuin harkitsee todistelun uudelleen vastaanottamisen erityisestä syystä tarpeelliseksi. *Todistelu on vastaajan pyynnöstä otettava uudelleen vastaan myös, jos pääkäsittelyssä on 1 momentin nojalla esitetty todistelua, josta vastaajalle ei haasteen yhteydessä ole ilmoitettu.*

9 ja 11 §
(Kuten HE)

7 luku

Asianomistajan yksin ajaman rikosasian käsittelystä

2 ja 14 a §
(Kuten HE)

Syyttäjän kuuleminen

24 §
(Kuten HE)

9 luku

Oikeudenkäyntikuluista

1 a, 6 ja 9 §
(Kuten HE)

11 luku

Tuomioistuimen ratkaisusta5 a §
(Kuten HE)Voimaantulosäännös
(Kuten HE)**2.****Laki****oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 14—16 § ja 29 luku,
 sellaisina kuin niistä ovat 15 luvun 15 ja 16 § laissa 21/1868 sekä 29 luku osaksi mainitussa laissa
 ja laissa 362/1960,

muutetaan 6 luvun 5 §:n 2 momentti, 12 luvun 33 §, 14 luvun 6 ja 7 § sekä 17 luvun 9 §:n
 2 momentti ja 36 (*poist.*) ja 45 §,

sellaisina kuin ne ovat, 6 luvun 5 §:n 2 momentti laissa 1052/1991, 12 luvun 33 § ja 17 luvun 9 §:n
 2 momentti (*poist.*) laissa 690/1997, 14 luvun 6 ja 7 § mainitussa laissa 362/1960 sekä 17 luvun 36 §
laissa 571/1948 ja mainitussa laissa 690/1997 ja 45 § mainitussa laissa 571/1948 sekä laeissa
494/1969 ja 783/2005, sekä

lisätään 2 luvun 6 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1052/1991, uusi 2 momentti
 (*poist.*) seuraavasti:

2 luku

Päätösvaltaisuudesta

6 §

—————
 Ratkaistaessa rikosasiaa *oikeudenkäynnistä*
rikosasioissa annetun lain (689/1997) 5 a luvus-
sa tarkoitetussa kirjallisessa menettelyssä kärä-
 jäoikeus on päätösvaltainen, kun siinä on yksin
 puheenjohtaja.

6 luku

Riita-asian pääkäsittely5 §
(Kuten HE)

12 luku

Asianosaisista

33 §

Tuomioistuimeen tuotavaksi määrätty asian-
 osainen tai kuultava saadaan ottaa säilöön. Va-
 paudenmenetys saa kuljetusaikoinen kestää
 enintään viisi vuorokautta. *Vapaudenmenetys ei*
saa kuitenkaan kestää pitempään kuin oikeuden-
käynnin järjestämisen turvaamiseksi on vält-
tämätöntä.

(2 mom. kuten HE)

14 luku

Asian käsittelystä oikeudessa

6 §
(Kuten HE)

7 §
(1 mom. kuten HE)

Jos 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa järjestyssakko ei ole riittävä toimenpide häiriön poistamiseksi, tuomioistuim voi määrätä siellä henkilökohtaisesti läsnä olevan otettavaksi värittömästi säilöön ja pidettäväksi säilössä enintään 24 tunnin ajan. *Säilöön otettu henkilö on laskettava vapaaksi heti, kun hänen säilössä pitämisenä ei enää ole välttämätöntä oikeudenkäynnin häiriöttömän kulun turvaamiseksi.* Jos asianosainen otetaan säilöön, tuomioistuimen on harkittava, voidaanko asian käsittelyä asianosaisen poissaolosta huolimatta jatkaa.

(3 mom. kuten HE)

17 luku

Todistelusta

9 §
(Kuten HE)

36 §

Jos todistaja jää pois ilman laillista estettä tai poistuu luvatta, todistaja tuomitaan asetettuun uhkasakkoon ja tuomioistuim voi määrätä todistajan tuotavaksi heti tuomioistuimeen, jollei asian käsittelyä päätetä jatkaa myöhemmin. Jos asian käsittelyä päätetään jatkaa toisessa istunnossa, on asetettava korkeampi uhkasakko tai,

jos aihetta on, määrättävä hänet tuotavaksi. Tuotavaksi määrätty todistaja saadaan ottaa säilöön. Vapaudenmenetys tässä momentissa tarkoitettua syystä saa kuljetusaikoineen kestää enintään viisi vuorokautta. *Vapaudenmenetys ei saa kuitenkaan kestää pitempään kuin oikeudenkäynnin järjestämisen turvaamiseksi on välttämätöntä.*

(2 mom. kuten HE)

Kun 1 tai 2 momentissa tarkoitettu henkilö on tuotu tuomioistuimeen, asetettua uhkasakkoa ei saa tuomita. (Uusi)

Oikeuteen tämän pykälän nojalla tuotavaksi määrätty henkilö vastaa tuomisesta aiheutuneista kustannuksista. (Uusi)

45 §

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Ennen kuin tehdään rikoslain 2 c luvun 11 §:ssä tarkoitettu päätös koko rangaistusajan suorittamisesta vankilassa, syytetyn mielentila on määrättävä tutkittavaksi. Tuomioistuimen on samalla pyydettävä lausunto siitä, onko syytettyä pidettävä erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle. *(Uusi)*

Rikoslain 2 c luvun 12 §:ssä tarkoitettua koko rangaistusajan vankilassa suorittamisen uutta käsittelyä varten on Helsingin hovioikeuden pyydettävä lausunto siitä, onko koko rangaistus-aikaa suorittavaa enää pidettävä erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle. *(Uusi)*

(5 ja 6 mom. kuten HE:n 3 ja 4 mom.)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

3.

Laki**esitutkintalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetun esitutkintalain (449/1987) 5 §:n 1 momentti ja 40 §:n 4 momentti,
 sellaisina kuin ne ovat, 5 §:n 1 momentti laissa 645/2003 ja 40 §:n 4 momentti laissa 427/2003,
lisätään 4 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 645/2003, uusi 4 momentti seuraavasti:

4 §

Syyttäjä voi tutkinnanjohtajan esityksestä myös määrätä, että esitutkinta lopetetaan, jos tutkinnan jatkamisesta aiheutuvat kustannukset olisivat selvässä epäsuhteessa tutkittavana olevan asian laatuun ja siitä mahdollisesti odotettavaan seuraamukseen, taikka jos jo *suoritettujen* esitutkintatoimenpiteiden perusteella on varsin todennäköistä, että syyttäjä tulisi jättämään syytteen nostamatta muulla kuin 3 momentissa mainitulla perusteella. Esitutkinnan lopettaminen edellyttää lisäksi, ettei tärkeä yleinen tai yksityinen etu vaadi esitutkinnan jatkamista. *Esitutkinta on kuitenkin aloitettava uudelleen, jos siihen asiassa ilmenneiden uusien seikkojen vuoksi on perusteltua syytä.*

5 §

Esitutkinnassa selvitetään:

1) rikos, sen teko-olosuhteet, *sillä aiheutettu vahinko ja siitä saatu hyöty*, ketkä ovat asianosaisia ja muut syytteestä päättämistä varten tarvittavat seikat;

(HE:n 2 kohta *poist.*)

2) asianomistajan yksityisoikeudellinen vaatimus, jos hän oikeudenkäynnistä rikosasioissa

annetun lain (*poist.*) 3 luvun 9 §:n nojalla on pyytänyt syyttäjää ajamaan *hänen* vaatimustaan; (*poist.*)

3) mahdollisuudet rikoksella saadun omaisuuden palauttamiseksi ja rikoksen johdosta tuomittavan menettämisseuraamuksen tai asianomistajalle tulevan vahingonkorvauksen täytäntöönpanemiseksi; *sekä (Uusi)*

4) *suostuuko (poist.)* asianomistaja asian käsittelemiseen käräjäoikeudessa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 a luvussa tarkoitetussa kirjallisessa menettelyssä *ja aikooko myös rikoksesta epäilty suostua tähän menettelyyn.*

40 §

Rikoksesta epäillylle oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvun 1 §:n nojalla määrätylle *puolustajalle* ja *asianomistajalle* mainitun luvun 1 a §:n nojalla määrätylle *oikeudenkäyntiavustajalle* on lähetettävä jäljennös esitutkintapöytäkirjasta.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

6.

Laki**sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta 9 päivänä elokuuta 2002 annetun lain (672/2002) 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1206/2005, seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädettyssä järjestyksessä pannaan täytäntöön seuraavat seuraamukset:

(1—6 kohta kuten HE)

7) rikosvahinkolain (1204/2005) 31 §:n mukaiseen valtion takautumisoikeuteen perustuva saaminen vahingosta vastuussa olevalta ja sa-

man lain 42 §:n 2 momentissa tarkoitettuun takaisinperintää koskevaan päätökseen perustuva valtion saaminen korvauksen saajalta;
 (8 kohta kuten HE).

Voimaantulosäännös
 (Kuten HE)

Helsingissä 10 päivänä helmikuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Tuija Brax /vihr	Lyly Rajala /kok
jäs.	Esko Ahonen /kesk	Tero Rönni /sd
	Leena Harkimo /kok	Petri Salo /kok
	Lasse Hautala /kesk	Pertti Salovaara /kesk
	Tatja Karvonen /kesk	Astrid Thors /r
	Petri Neittaanmäki /kesk	Marja Tiura /kok.
	Heli Paasio /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Risto Eerola.